

Den sista generationen? Skogssamisk rensköttselkultur utmanar epistemologisk rasism

Abstract

Samisk skogsrensköttsel har bedrivits över stora delar av det som numera kallas Sverige. I Dalarna, Hälsingland, Gästrikland och Västmanland bedrevs skogsrensköttsel fram till början av 1800-talet. I mitten av 1600-talet påbörjade svenska myndigheter etnisk rensning. Lappland – lappmarken - blev reservatet dit samer med renar skulle förpassas för att inte konkurrera med svenska bönder och svenska naturresursexploateringar. Under 1800-talet deporterades samer norrut. Under 1900-talet kallades skogssamer för den lägst stående rasen av rasbiologer. Skogssamernas kärnområde av idag är reducerat till Arvidsjaurs och Malå kommuner med utlöpare in i sydöstra Arjeplog och Jokkmokks och Gällivares östra delar. En tydlig ambition att bli av med skogssamerna - som skulle försvenskas och på sikt helt överge rensköttseln manifesterad tydligt i 1928 års renbeteslag. Skogssamer som förlorat sina möjligheter till rensköttsel tvångsassimilerades på olika sätt in i svenskhet.

Utraderingspolitiken av skogssamisk – liksom samisk - tradition har aldrig upphört. I kombination med att undervisning om samisk historia, kultur och tradition inte ges vid skolor och universitet, möjliggörs en epistemologisk kolonial rasism som bidrar till en fortsatt utraderingspolitik i nutid.

Utraderingspolitiken manifesteras genom exempelvis att (skogs)rensköttseln osynliggörs i myndigheters informationsfoldrar, industriell exploatering tillåts kontinuerligt tränga in på rensköttselns områden och rensköttselns företrädare tvingas kontinuerligt utan tillräckligt bistånd av juridisk kompetens och med sina egna medel fokusera på att försvara sina betesområden mot betydligt mäktigare och penningstarka intressen. De skogssamiska samebyarna har hela tiden mängd intrång att hantera – skogsbruk, vägar, järnvägar, vindkraft, gruvor, samt vardagskonflikter med lokalbefolkning som menar att renarna stör dem. De senaste åren har näthatet mot renskötare ökat kraftigt.

Skogssamer har sedan protesterat och kämpat för att få upprätthålla sin kultur och tradition. En känd förkämpe är jokkaren och lärarinnan Karin Stenberg (1884-1969).

Henrik Andersson är en nutida skogssamisk förkämpe, som genom sin rensköttsel och kulturarbete upprätthåller skogssamiska traditioner. I filmen "Den sista generationen? Dokumentär om ett skogssamiskt renskötår (2016) följer dokumentärfilmaren Petri Storlöpare Henrik Andersson under ett år (2012-13) då han försöker leva på traditionellt vis. Filmen medverkar vid Guldbaggegalan 2017.

Vid detta seminarium kommer Henrik och Petri att visa delar av filmen samt ett nytt filmprojekt. Henrik kommer att lyfta fram delar av sin egen kunskap och visa på exempel på sitt viktiga kulturarbete.

Inledning och kommentarer ges av May-Britt Öhman, FD, teknik- och vetenskapshistoria, styrelseledamot i Uppsam- föreningen för samiskrelaterad forskning i Uppsala, respektive Gunilla Larsson, FD arkeologi, ordförande i Uppsam och expert på skogssamisk arkeologi och historia, båda verksamma inom Teknovetenskapliga forskargruppen, Centrum för genusvetenskap. Öhman och Larsson är själva av skogssamisk härkomst. Ann-Sofie Lönngrén, docent i litteraturvetenskap och med forskningsinriktning på djur/människa-studier, forskningsledare inom VVPP: Kunskapsproduktion bortom normerna, vid Historisk- filosofisk fakultet, Uppsala universitet tillsammans med May-Britt Öhman och Satu Gröndahl.

Dag: 24 januari 2017.

Lokal: Eng 4-2007

Tid: 15.15-17.00.

Arr: Centrum för mångvetenskaplig forskning om rasism, CemFor, i samverkan med forskningsnoden VVPP: Kunskapsproduktion bortom normerna, UU, Teknovetenskapliga forskargruppen, Centrum för genusvetenskap, Uppsala universitet samt Uppsam – föreningen för samiskrelaterad forskning i Uppsala.